

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2002/44

Karar Sayısı : 2002/90

Karar Günü : 8.10.2002

Resmi gazete tarih/sayı:27.01.2004 / 25359.

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Ankara 9. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 22.7.1981 günlü, 2495 sayılı Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun'un 16. maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinin, Anayasa'nın 10., 67., 68. ve 70. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Son beş yıl içerisinde bir siyasi partiye üye olduğu anlaşılan davacının, atama onayının iptal edilmesi işlemine karşı açtığı davada, 2495 sayılı Kanun'un 16. maddesinin 1. fıkrasının "h" bendinin Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme iptali için başvurmuştur."

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Rüştü SÖNMEZ, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Enis TUNGA'nın katılımlarıyla 14.3.2002 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, Fulya KANTARCIOĞLU, Rüştü SÖNMEZ ile Ertuğrul ERSOY'un karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanan Anayasa kurallarıyla, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuran Mahkeme, 22.7.1981 günlü, 2495 sayılı "Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun"un 16. maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinin iptalini istemiştir. Ancak, itiraz konusu kural, Anayasa Mahkemesi'nin 8.10.2002 günlü, Esas:2002/38, Karar: 2002/89 sayılı kararıyla iptal edilmiş olduğundan itiraz konusu kural hakkında yeniden karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

IV- SONUÇ

22.7.1981 günlü, 2495 sayılı "Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun"un 16. maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi, 8.10.2002 günlü, E. 2002/38, K. 2002/89 sayılı kararla iptal edildiğinden, İTİRAZ KONUSU

KURAL HAKKINDA YENİDEN KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, 8.10.2002 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Mustafa BUMİN	Haşim KILIÇ	Yalçın ACARGÜN
Üye	Üye	Üye
Sacit ADALI	Ali HÜNER	Fulya KANTARCIOĞLU
Üye	Üye	Üye
Ertuğrul ERSOY	Tülay TUĞCU	Ahmet AKYALÇIN
Üye		Üye
Enis TUNGA		Mehmet ERTEN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1982 Anayasası'nın Geçici 15. maddesinin, 12 Eylül 1980 tarihinden, ilk genel seçimler sonucu toplanacak Türkiye Büyük Millet Meclisinin Başkanlık Divanını oluşturuncaya (6.12.1983) kadar geçecek süre içinde, çıkarılan kanunların, kanun hükmünde kararnameler ile 2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Kanun uyarınca alınan karar ve tasarrufların Anayasa'ya aykırılığının iddia edilemeyeceğine ilişkin son fıkrası 3.10.2001 günlü 4709 sayılı Yasa ile madde metninden çıkarılmış, ancak aynı kurala koşut düzenleme getiren 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Yasanın 25. maddesi değiştirilmemiştir. Bu durumda Anayasa değişikliğine karşın belirtilen dönemde çıkan yasaların Anayasa'ya uygunluğunun denetlenmesini engelleyen 2949 sayılı Yasa'nın 25. maddesinin ihmalinin mi iptalinin mi gerektiğinin tartışılması gerekmiştir.

Anayasa'nın 152. maddesinde "Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır" denilmektedir. Maddede "davaya bakmakta olan mahkeme" yönünden bir sınırlandırma getirilmediğinden iptal ve itiraz

başvuruları nedeniyle incelediği davalarda Anayasa Mahkemesinin davaya bakmakta olan Mahkeme olduğunda duraksanamaz.

2949 sayılı Yasa'nın 18. maddesinin 2. bendinde "Mahkemelerce kendisine Anayasa'nın 152 inci maddesine göre intikal ettirilen işleri ve Yüce Divan sıfatıyla çalışırken veya siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin davalarda aynı madde gereğince ön mesele olarak bakması gereken işleri karara bağlamak" Anayasa Mahkemesi'nin görev ve yetkileri arasında sayılmıştır. Burada yalnız Yüce Divan sıfatıyla çalışırken veya siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin davalardan söz edilmesi ise ön mesele olarak kabul edilen işlerin bunlarla sınırlı olduğu anlamına gelmemekte Anayasa Mahkemesinin asıl işlevi olan Anayasa'ya uygunluk denetiminin yanı sıra görevlendirildiği bu iki konuda doğabilecek duraksamaları önleme amacına yönelik bulunmaktadır.

Öte yandan, Anayasa'nın 152. maddesinin "Anayasaya aykırılığın diğer mahkemelerde ileri sürülmesi" biçimindeki başlığından yola çıkarak Anayasa Mahkemesinin "diğer mahkemeler" kapsamına girmemesi nedeniyle iptal ve itiraz başvuruları nedeniyle baktığı davalarda uyguladığı bir kuralın Anayasa'ya aykırılığını incelemeyeceği sonucuna varılamaz. Gerçekten böyle düşünüldüğünde, Anayasa Mahkemesi'nin Yüce Divan ve Siyasi Parti kapatma davalarında da Anayasa'ya aykırılık sorununu ön mesele olarak inceleyememesi gerekir. Çünkü bu davaların diğer mahkemelerde görülebilecek türden klâsik davalar olması sonuçta bu davalara bakan Mahkemenin Anayasa Mahkemesi olduğu gerçeğini ortadan kaldırmaz. Ayrıca Anayasa maddelerinin başlıkları Anayasanın 176. maddesine göre Anayasa metninden sayılmaz.

Öte yandan, Anayasa yargısının kabul edildiği bir hukuk sisteminde, Anayasa'nın üstünlüğünün ve bağlayıcılığının sağlanabilmesi için bir zorunluluk olmadıkça ihmal yoluna gidilmesi olağan ve kabul gören bir yöntem değildir. Bu bağlamda, Anayasa'nın 138. maddesindeki hâkimlerin Anayasa'ya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm vereceklerine ilişkin kuralla hakimlerin doğrudan Anayasa'yı uygulayabilmeleri değil bakmakta oldukları bir davada uygulayacakları kuralları Anayasa'ya aykırı bulmaları halinde bunların iptalleri için itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurmaları sağlanarak aykırılığın giderilmesi amaçlanmıştır. Mahkemelerin Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına vardıkları kuralları ihmal ederek doğrudan Anayasa'yı uygulayabileceklerinin kabulü, Anayasa'ya uygunluk denetiminin Anayasa Mahkemesine verildiği bir hukuk sistemine ve onu yansıtan Anayasa'ya aykırılık oluşturur.

Anayasa'nın Geçici 15. maddesinin son fıkrasının 4709 sayılı Yasa ile kaldırılmasından önceki dönemde, bu fıkra kapsamına giren kimi yasalardaki kuralların Anayasa'da yapılan değişiklikler sonucu Anayasa'ya aykırı duruma gelmelerine karşın Mahkemelerde görülmekte olan davalarda bunların Anayasa'ya aykırılıklarının ileri sürülebilmesi nedeniyle aradaki aykırılık iptalin imkânsızlığı karşısında zorunlu olarak ihmal yoluyla giderilmeye çalışılmıştır. Bir hukuk karmaşasının yaşandığı tartışmasız olan bu dönem, 4709 sayılı Yasanın getirdiği değişiklikle sona ermiştir. Artık Türk hukuk sisteminde "ihmal" yöntemini haklı kılacak bir neden kalmamıştır. Ayrıca bu yöntem, ihmal edilmekle dolaylı olarak Anayasa'ya aykırı oldukları saptanan kimi kuralların varlıklarını sürdürmelerine neden olmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, 2949 sayılı Yasa'nın 25. maddesi iptal edilmeden, bu maddenin ihmali yoluyla esasın incelenmesine geçilemeyeceği gerekçesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Rüştü SÖNMEZ

Üye

Ertuğrul ERSOY